сліджені хімічного захисту рослин кращим варіантом було визначено варіант у якому проводився обробіток гербіцидом та двохразовий обробіток інсектицидом, який перевищував варіант без захисту рослин на 56,3 %. Таким чином, кращими варіантами за роки досліджень були варіанти, на яких застосовували добрива дозою $N_{68}P_{10}$ з нормою висіву насіння 1,1 млн шт./га при застосуванні повного хімічного захисту – гербіцид + інсектицид, двохразовий обробіток.

УДК 347.77
Ткачик С. О.*, Третьякова А. А.
*Український інститут експертизи сортів рослин, вул. Генерала Родимцева, 15, м. Київ, 03041, Україна, *e-mail: s-s-tk@ukr.net*

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ФОРМУВАННЯ РЕЄСТРУ СОРТІВ РОСЛИН УКРАЇНИ

Продовольча безпека України, її економічний і соціальний розвиток значною мірою визначається видовим складом та якісними характеристиками сортів, які складають основу сировинної бази країни. Досягнення високих результатів базується на експертній оцінці сортів, яка має статус науково-технічної експертизи і проводиться з метою формування переліку сортів, придатних для поширення в Україні, які включаються до Реєстру сортів рослин України.

Процедура державної реєстрації прав на сорт рослин є ключовим етапом поширення сорту на території України. Безпечний ринковий обіг насіння та садивного матеріалу можливий лише для тих сортів, які занесені до Державного реєстру сортів рослин;

Правове регулювання формування Реєстру сортів рослин України до останнього часу здійснювалось відповідно до Положення про Реєстр сортів, придатних для поширення в Україні, яке затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 15 травня 2003 р. № 686. Проте, як показала практика, існуюче регулювання не може належним чином розв'язати проблемні питання, що виникають у процесі його формування та ведення:

- не забезпечено прозорість доступу до інформації, насамперед, відсутній механізм надання будь-якій особі відомостей з Реєстру сортів рослин України через мережу Інтернет;

- не встановлено органу, який би відповідав за введення, збереження та захист даних від несанкціонованого доступу до Реєстру сортів рослин України;

- не визначені строки здійснення дій, пов'язаних з реєстрацією сортів, прав на них, видачі свідоцтва про державну реєстрацію сорту, ведення Реєстру сортів рослин України.

У країнах ЄС сформований загальний каталог сортів (аналог Реєстру сортів рослин України), який упорядковується на основі національних каталогів (реєстрів). Вимоги та правила встановлені на міжнародному рівні викладені в Директиві Ради Європейського Союзу від 13 червня 2002 р. 2002/53/ЕС «Про загальний каталог сортів сільськогосподарських культур».

Угодою про асоціацію між Україною та ЄС (глава 9), яка була ратифікована Верховною Радою України, передбачено необхідність досягнення належного та ефективного рівня охорони і захисту прав інтелектуальної власності, до яких відносяться і сорти рослин. Крім того, статтею 228 Угоди з метою сприяння і посилення охорони прав на сорти рослин відповідно до Міжнародної конвенції з охорони нових сортів рослин 1961 р., переглянутої в м. Женева 10 листопада 1972 р., 23 жовтня 1978 р. у та 19 березня 1991 р. визначено доцільність співпраці у даній сфері, яка передбачає приведення законодавства України у сфері охорони прав на сорти рослин у відповідність з європейськими та міжнародними нормами і стандартами. З огляду на вищезазначене, доречно прийняти правила, які діють на міжнародному рівні, і мають відношення до реєстрації сортів та прав на них.

Законом України від 08 грудня 2015 р. № 864-VIII «Про внесення змін до деяких законів України щодо приведення законодавства України у сфері насінництва та розсадництва у відповідність з європейськими та міжнародними нормами і стандартами» внесено зміни до законів України «Про охорону прав на сорти рослин».

Розробка і впровадження правового регулювання, яке б відповідало як міжнародному, так і вітчизняному законодавству в сфері інтелектуальної власності на сорти рослин необхідне вирішить наступні проблеми:

- надання об'єктивної інформації про сорти рослин, розташованої у систематизованому або упорядкованому вигляді за допомогою електронних або інших засобів;
- встановлення чітких строків здійснення певних дій, пов'язаних з реєстрацією сортів, прав на них, веденням Реєстру сортів рослин України;
- оптимізація витрат та упорядкування справляння зборів у сфері охорони прав на сорти рослин (за внесення змін до Реєстру сортів рослин, пов'язаних з виправленням помилок, видачі завіреної копії свідоцтва про державну реєстрацію, виправлення помилок, за ініціативою особи, якій належать права на сорт) відповідно до вимог Закону;
- створення ефективної системи охорони прав на сорти рослин.

Розробка нового регуляторного акту позитивно вплине на вихід національних сортових ресурсів на міжнародні ринки, що сприятиме надходженню інвестицій у національну селекцію сортів та їх подальше вивчення. Надання можливості захистити державні інтереси

в сфері охорони прав на сорти рослин, забезпечити продовольчу безпеку держави.

Проведена оцінка впливу розробленого положення про Реєстр сортів рослин дала можливість визначити вплив на сферу інтересів суб'єктів господарювання.

На сьогоднішній день до Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні, внесено близько 9200 сортів рослин, власниками прав на які є 466 суб'єкти господарювання. Проведений аналіз суб'єктів господарювання, які приймають участь у реалізації проекту даного нормативно-правового акту (заявники сортів рослин) показує, що доля малих та мікропідприємств складає 8,7 %, а доля суб'єктів господарювання великого та середнього підприємництва становить 91,3 %. Участь дрібних та малих підприємств у структурі реєстру становить 1,2 %.

Прийняття Положення про Державний реєстр сортів рослин, придатних для поширення в Україні дасть можливість на законодавчому рівні встановити механізм ведення Реєстру сортів рослин України та усуне корупційні ризики при державній реєстрації сортів рослин, видачі свідоцтва про державну реєстрацію за рахунок встановлення чітких строків та оптимізації витрат щодо здійснення певних дій, пов'язаних з реєстрацією сортів, прав на них.

УДК 633.34:631.53.04:631.559(477.4+292.485)
Усенко Т. В.
Інститут кормів та сільського господарства НААН, пр-т Юності, 16, м. Вінниця, 21100, Україна, e-mail: Tanya.usenko.81@gmail.com

УРОЖАЙНІСТЬ СОРТІВ СОЇ ЗАЛЕЖНО ВІД СТРОКУ І СПОСОБУ СІВБИ В УМОВАХ ЛІСОСТЕПУ ПРАВОБЕРЕЖНОГО

У сучасному сільськогосподарському виробництві соя є стратегічно важливою високобілковою культурою, яка вирішує проблему дефіциту кормового білку. Це єдина культура, яка за 100 днів вегетаційного періоду може виробити стільки білка і жиру, якого не можуть синтезувати інші. Завдяки сої і продуктам її переробки можна формувати продовольчі ресурси держави і вирішувати проблему рослинного білка.

Тому за останні роки прослідковується динаміка збільшення площ її вирощування і у 2017 р. вона становила 1994 тис. га з урожайністю 1,98 т/га.

Проте, в умовах змін клімату відмічено, що показники врожайності насіння сої не є стабільними.